

Lehmon koulun toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2023

Päivitetty syyskuu 2023

1. Laki velvoittaa suunnitteluun

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluu oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien velvollisuuksiin. Tasa-arvolain (8.8.1986/609 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta) mukaan oppilaitoksen on laadittava tasa-arvosuunnitelma tasa-arvon edistämiseksi. Se velvoittaa opetuksen järjestäjiä ennaltaehkäisemään sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa. Lain mukaan erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Tasa-arvosuunnittelu tehdään yhteistyönä koko koulun kanssa ja sillä varmistetaan, että koulussa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä. Tasa-arvosuunnittelussa luodaan yhteinen käsitys siitä, millainen on tasa-arvoinen koulu, mitkä asiat edistävät sukupuolten tasa-arvoa koulussa, millä edellytyksillä ja toimintatavoilla oppilaille on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa koulun toimintaan sekä miten puututaan häirintään ja ennaltaehkäistään sitä.

Yhdenvertaisuuslaki (30.12.2014/1325) velvoittaa oppilaitoksia laatimaan yhdenvertaisuussuunnitelman, joka tukee yhdenvertaisuuden edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Suomen perustuslain (11.6.1999/731) pykälän 6 mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinta Lehmon koulussa

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on keskeinen lähtökohta koulun toimintakulttuurin kehittämisessä ja kaikessa toiminnassa. Koulukiusaamisen, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilannetta koulussa tullaan seuraamaan kyselyiden avulla, esim.

koko kunnan oppilas- ja huoltajakyselyt, Kouluterveystutkimus, KiVa-kysely sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen kohdistuvat kyselyt.

Syyslukukauden 2023 alussa Kontiolahdella toteutettiin koko perusopetuksen oppilaskysely, johon koulustamme vastasi 524 oppilasta. Kyselyn vastausasteikko oli kolmiportainen: Usein, Joskus, Ei juuri koskaan. Kyselyyn vastasi 197 oppilasta luokilta 7-9, 171 oppilasta luokilta 3-6 ja 36 oppilasta luokilta 1-2. Yhteensä vastaajia oli 404 eli 70% koulun oppilaista. Kyselyn tulokset ovat hyvin alustavia, koska koulua oli käyty vasta pari-kolme viikkoa kyselyn tekemisen aikaan. Oppilaskyselyn vastausten perusteella

- eri ikäiset oppilaat kokevat koulunkäynnin eri tavalla: kouluun tulee mielellään
 - 83% luokkien 1-2 oppilaista
 - 53 % luokkien 3-6 oppilaista
 - 40 % luokkien 7-9 oppilaista
- koulun kokee turvalliseksi aina
 - 92% luokkien 1-2 oppilaista
 - 85 % luokkien 3-6 oppilaista
 - 78 % luokkien 7-9 oppilaista
- oppilaiden kohtelun koulussa kokee tasa-arvoiseksi
 - 83% luokkien 1-2 oppilaista
 - 77% luokkien 3-6 oppilaista
 - 75% luokkien 7-9 oppilaista
- epäasiallista kohtelua oli kokenut usein
 - n. 10 % luokkien 7-9 oppilaista
 - asiaa ei kysytty nuoremmilta oppilailta

Kyselyn tulosten perusteella järjestämme lukuvuoden aikana henkilöstölle yhdenvertaisuuteen liittyvää koulutusta ja painotamme eri ikäisten oppilaiden opetuksessa ja ohjauksessa heidän kyselytuloksissaan esiin nousseita teemoja.

3. Käytännön tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Puhutaan

Kaikkien kouluyhteisön jäsenten osallisuus on tärkeää tasa-arvotyössä. Ensisijainen kasvatus- ja ohjauskeino on yhteinen keskustelu. Häirinnän ennaltaehkäisemiseksi oppilaiden kanssa keskustellaan ja heitä ohjataan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä asioissa seudullisen Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti. Koulun

malli kiusaamisen ehkäisemiseksi esitellään oppilaille ja sen merkityksestä keskustellaan yhdessä. Huoltajille malli esitellään koulun lukuvuositedotteessa.

Tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksen polku yhtenäiskoulussa rakennetaan lukuvuoden aikana. Eri oppiaineiden sisällöt eri vuosiluokilla kootaan yhteen ja niiden pohjalta kootaan tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksen suunnitelma, johon liitetään vuosittain toistuvat teemat ja tapahtumat. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden tasa-arvo-osaamista aiheina mm.

- ikä ja sukupuoli
- seksuaalinen suuntautuminen
- seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy
- perhesuhteet
- vakaumus ja mielipide
- etninen tausta, kansallisuus ja kieli
- vamma ja terveydentila

Tasa-arvoinen arviointikulttuuri syntyy aikuisten yhteistyön ja läpinäkyvän toiminnan avulla. Opintosuoritusten arviointi perustuu opetussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamiseen sekä koulun yhtenäiseen arviointikulttuuriin. Arvioinnin tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaalle. Huoltajat saavat kirjallista tietoa arviointiperusteista koulun Pedanet-sivuilta. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa siitä, miten opettaja on soveltanut arviointiperusteita häneen.

Puututaan

Kiusaamiseen puututaan KiVa-mallin mukaisesti. Kiusaamisen vastaisesta toiminnasta on kerrottu enemmän seuraavassa luvussa. Epäasialliseen käytökseen puuttumiseksi on koulussa yhteinen ohjeistus. Oppilaita, huoltajia ja henkilökuntaa rohkaistaan ottamaan puheeksi puuttumista vaativat tilanteet.

Muututaan

Koulun toimintakulttuuria kehitettäessä yhtenä näkökulmana huomioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman keskeiset kohdat. Suuntaviivat tarvittaville kehittämiskohteille saadaan oppilas-, huoltaja- ja henkilöstökyselyistä.

4. Kiusaamisen vastainen toiminta

Lehmon koulussa pidetään KiVa-teemojen mukaisia oppitunteja luokanopettajien ja luokanohjaajien tunneilla. Lukuvuoden aikana tähän teemaan liittyviä tunteja pidetään kolmesta neljään. Osa KiVa-teemoista käsitellään osana niiden oppiaineiden opetusta, joiden sisällöt ja tavoitteet ovat osin yhteneviä KiVa-teemojen kanssa, mm. vuorovaikutus- ja ryhmätyötaidot, kiusaaminen, itsetuntemus, yhteisöllisyyden rakentuminen ja taidot toimia ristiriita- ja kriisitilanteissa. Kiusaamisen vastainen toiminta esitellään vanhempainilloissa ja teemaan liittyvistä oppitunneista ja tapahtumista tiedotetaan huoltajille Wilman välityksellä.

Kummioppilaat huolehtivat tulevien ensiluokkalaisten kouluun kotiuttamisesta ja ohjaamisesta välituntitilanteissa. Kummioppilaat toimivat "rinnallakulkijoina" myös toisen kouluvuoden aikana. Tukioppilaat tutustuvat nimikkoluokkansa oppilaisiin ja tapaavat ryhmää useita kertoja 7. luokan alussa. Tukioppilastoiminnan tavoitteena on tutustuttaa oppilaita entistä paremmin toisiinsa ja rohkaista ottamaan kaikki mukaan. Tukioppilaat myös suunnittelevat ja toteuttavat yhden kiusaamisenvastaisen tunnin seitsemännen luokan kummiluokkilleen.

Jos joku henkilökunnasta saa tietoonsa selvittelyä vaativan kiusaamistapauksen, hän tai joku muu (esim. luokanopettaja/-ohjaaja tai kuraattori) täyttää yhdessä kiusatun oppilaan kanssa Kiusaamistapauksen seulontalomakkeen. Lomakkeeseen pyritään kokoamaan yksityiskohtaisesti, millaista kiusaamista on tapahtunut, kuinka usein, kuinka kauan, ketkä ovat kiusanneet. Lomakkeen loppuun tehdään myös päätös, ohjataanko tapaus luokanopettajan/-ohjaajan käsittelyyn vai KiVa-tiimille. Jos kiusaamistapaus tulee ensimmäistä kertaa tietoon, yleensä kiusatun/kiusattujen ja kiusaajan/kiusaajien luokanopettajat/-ohjaajat selvittävät asian. Jos kyseessä on toistuva kiusaaminen tai raju kiusaaminen, asia menee KiVa-tiimin käsittelyyn. Tapaukset selvitetään ja kirjataan KiVa-ohjelman mallin mukaisesti. Selvityksen jälkeen sovitaan myös seurannasta. Kirjatuista kiusaamistapauksista ollaan yhteydessä huoltajiin. Tavoitteena on aina saada kiusaaminen loppumaan.

Koulun käyttäytymisodotukset on laadittu yhteistyössä oppilaiden kanssa keväällä 2023. Kaiken ikäisiä oppilaita koskeviin käyttäytymisodotuksiin on kirjattu, että

- toimin rauhallisesti, ystävällisesti ja reilusti
- kunnioitan jokaisen omaa tilaa ja koskemattomuutta
- huomioin, että kukaan ei jää yksin
- annan kaikille työrauhan

Koulussamme rakennetaan positiivista koulukulttuuria esimerkiksi seuraavasti:

- koulun aikuiset järjestävät ja ohjaavat jatkuvasti sellaista toimintaa, joka rakentaa luokkahenkeä ja koulun yhteishenkeä
- koulun oppilaskunta ja tukioppilaat järjestävät koko koulun ohjelmaa ja luokkatasoittain eriytyvää ohjelmaa
- aikuiset havainnoivat oppilaiden toimintaa ja puuttuvat tilanteisiin matalalla kynnyksellä Pysähdyn-Kuuntelen-Selvitän -mallin (PKS) mukaisesti
- oppilaille annetaan jatkuvaa toivottua käyttäytymistä vahvistavaa positiivista palautetta

5. Toimenpiteet, arviointi ja seuranta

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma liitetään koulun vuosisuunnitelmaan. Syyslukukaudella opetushenkilökunta laatii kokouksissaan lukuvuoden toimintasuunnitelmaa oppiainetasolla. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä arvioi tilannetta jatkuvan seurannan periaatteella ja suunnittelee toteutettavia koulun yhteisiä tapahtumia ja toimenpiteitä. Laaja oppilashuollon verkosto arvioi tilannetta kontiolahtelaisen nuorison osalta yleensä. Kiva-tunnit toteutetaan ja opetuksessa ja ohjauksessa huomioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sisällölliset tavoitteet ja toimintamallit.

Henkilöstö puuttuu ongelmatilanteisiin, kun havaitsee niitä. Yhteiset toimintatavat on kirjattu ja ne käydään läpi henkilöstön kanssa lukuvuosittain. Työrauha pyritään turvaamaan ja järjestämään oppimistilanteet niin, että jokaisella on yhtäläinen mahdollisuus opiskeluun ja työskentelyyn. Työrauhan edistämiseksi koulussa on käytössä luokkatason toimintamalli ”Työrauhaa kaikille” luokilla 7-9.

Kevätlukukaudella 2024 toteutettavasta oppilaskyselystä saadaan tietoa siitä, miten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä asioissa on onnistuttu. Henkilöstö arvioi omaa toimintaansa lukuvuosiarvioinnin yhteydessä.

Tasa-arvo ja Yhdenvertaisuussuunnitelma

1. Johdanto

- Suunnitelman tarkoitus: Tämä tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu [organisaation nimi] tavoitteena edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kaikilla organisaation tasoilla. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa, että kaikki henkilöt kohtelivat oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti ilman syrjintää.

2. Organisaation Tavoitteet

- Tavoite 1: Luoda syrjinnästä vapaa työympäristö.
- Tavoite 2: Edistää tasa-arvoista rekrytointia ja urakehitystä.
- Tavoite 3: Kehittää monimuotoisuutta tukevia käytäntöjä ja ohjelmia.

3. Nykytilan Kartoitus

- Kerätään tietoa nykyisestä tilanteesta organisaatiossa liittyen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.
- Analysoimme organisaation kulttuuria, palkkausta, rekrytointiprosesseja ja muita relevantteja osa-alueita.

4. Toimenpiteet ja Vastuuhenkilöt

Tavoite 1: Luoda syrjinnästä vapaa työympäristö

- Toimenpide 1.1: Laaditaan selkeät syrjinnän vastaiset käytännesäännöt.
 - Vastuuhenkilö: HR-osasto.
- Toimenpide 1.2: Järjestetään syrjinnän ehkäisemiseen liittyviä koulutuksia työntekijöille ja esimiehille.
 - Vastuuhenkilö: Koulutusosasto.

Tavoite 2: Edistää tasa-arvoista rekrytointia ja urakehitystä

- Toimenpide 2.1: Tarkistetaan rekrytointiprosessit ja varmistetaan tasa-arvoinen kohtelu.
 - Vastuuhenkilö: Henkilöstöhallinto ja rekrytointitiimi.
- Toimenpide 2.2: Edistetään naisten ja vähemmistöjen osallistumista koulutus- ja johtamisohjelmiin.
 - Vastuuhenkilö: Koulutusosasto ja esimiehet.

Tavoite 3: Kehittää monimuotoisuutta tukevia käytäntöjä ja ohjelmia

- Toimenpide 3.1: Kartoitetaan monimuotoisuusasioihin liittyviä parhaita käytäntöjä.
 - Vastuhenkilö: Monimuotoisuustyöryhmä.
- Toimenpide 3.2: Luodaan monimuotoisuutta tukeva mentorointiohjelma.
 - Vastuhenkilö: HR-osasto ja mentorointitiimi.

5. Aikataulu

- Määritellään aikataulu kullekin toimenpiteelle ja niiden seurannalle.

6. Seuranta ja Arviointi

- Kehitetään mittarit ja indikaattorit, joiden avulla seurataan tavoitteiden saavuttamista.
- Säännölliset arviointikokoukset suunnitelman edistymisen seuraamiseksi.

7. Viestintä

- Suunnitellaan viestintäkampanjoita ja -materiaaleja, joilla tiedotetaan suunnitelmasta ja sen edistymisestä organisaatiossa.

8. Koulutus ja Tiedottaminen

- Laaditaan koulutusohjelmia ja tiedotuskampanjoita, joiden avulla työntekijät ja johdon jäsenet saavat tarvittavaa tietoa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.

9. Resurssit

- Arvioidaan tarvittavat resurssit ja varmistetaan niiden saatavuus suunnitelman toteuttamiseksi.

10. Päivitys

 - Suunnitelma tarkistetaan säännöllisesti ja päivitetään tarpeen mukaan.

Tämä yksityiskohtainen suunnitelma toimii perustana organisaation pyrkimyksille edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Suunnitelmaa tulee tarkastella ja päivittää säännöllisesti, jotta se pysyy ajantasaisena ja tehokkaana tavoitteiden saavuttamisessa. Suunnitelman on oltava avoin ja osallistava, jotta kaikki organisaation jäsenet voivat osallistua sen toteuttamiseen.